

شهرستان پیشوا با وسعت 210 کیلومترمربع و جمعیت 000/150 نفر در جنوبشرقی استان تهران واقع شده است. این شهرستان در سال 1389 از شهرستان ورامین منتزع و مستقل و به سطح فرمانداری ارتقاء پیدا نمود . این شهرستان با شهرستانهای ورامین ، پاکدشت و گرمسار هم مرز می باشد . بارگاه امامزاده جعفر بن موسی الکاظم (ع) برادر امام هشتم در این شهرستان قرار دارد و قیام 15 خرداد سال 1342 از این مکان آغاز گردید و در راه برپایی و حفظ جمهوری اسلامی شهیدان زیادی تقدیم کشور نموده است . این شهرستان در متون قدیمی به نامهای سناردک و سامنات ثبت شده است . سناردک از ترکیب دو نام پهلوی ساسانی (سنار) به معنی ساحل و بندر و (دک) به معنی خشک و بی آب و علف است و سناردک به معنی بندر خشک که در اصل قدیمی ترین نام پیشوا می باشد .

-مشخصات شهرستان

شهرستان پیشوا در مسیر کهن راه ابریشم و همچنین در مسیر خط راه آهن سراسری تهران-مشهد قرار دارد.پیشوا از معدود شهرهایی است که علی رغم نزدیکی به پایتخت، مهاجران کمی پذیرفته و بیشتر مردمان آن بومی همین منطقه هستند به همین دلیل از شهرهای کم جمعیت استان تهران محسوب می شود . در سفر ریاست جمهوری هاشمی رفسنجانی به این منطقه، پیشوا «نگین سبز استان تهران» نام گرفت و رهبر ایران نیز در سفرش، این شهر را «مرکز شهادت» نامید.

-حدود و موقعیت جغرافیایی شهرستان

شهرستان پیشوا با وسعت 170 کیلومترمربع در 51 درجه و 41 دقیقه طول شرقی و 35 درجه و 22 دقیقه عرض شمالی و در جنوب شرق پایتخت واقع شده است . از سمت شمال با شهرستان پاکدشت ، از شرق با شهرستان گرمسار و از غرب با شهرستان ورامین دارای مرز مشترک می باشد.

سیمای محیط زیست انسانی

-شهرک ها و نواحی صنعتی:

شهرک صنعتی :پیشوا در حال حاضر دارای یک شهرک صنعتی با وسعت 250 هکتار می باشد که قابلیت توسعه تا حدود 1250 هکتار برای آن پیش بینی شده است فعلا در این شهرک نزدیک به 12 واحد صنعتی فعال و تعدادی واحد صنعتی نیز در حال ساخت ابنیه و انتقال به این شهرک می باشد . خوشبختانه زیرساخت

های لازم برای تمرکز انواع صنایع در این شهرستان موجود می باشد . در خارج از شهرک صنعتی پیشوا حدود 42 واحد صنعتی ، خدماتی و تولیدی کوچک، متوسط و بزرگ در حال فعالیت می باشد .

-صنایع تولیدی و شاخص شهرستان :

عمده فعالیت و مشاغل مردم شهرستان پیشوا از قدیم الایام بر محصولات کشاورزی و دامپروری استوار می باشد به طوریکه بالغ بر 1400 هکتار از اراضی کشاورزی این شهرستان (معادل یک هشتم سطح گلخانه های کشور) تحت کشت محصولات گلخانه ای قرار دارد و یکی از مهمترین قطب های گلخانه ای استان نیز محسوب می شود.

شهرستان پیشوا در سال 1393 بعنوان رتبه برتر محصولات کشاورزی و در پاییز سال 1394 بعنوان رتبه برتر اصلاح الگوی کشاورزی (کشاورزی به روش نوین) برگزیده شد نیمی از محصولات کشاورزی پیشوا را غلات شامل ذرت ، گندم و جو تشکیل می دهد .

-معادن:

در شهرستان پیشوا سه واحد تولید و دانه بندی شن و ماسه و برداشت از مخلوط کوهی و رودخانه ای وجود دارد که در کنار آن یک واحد تولید آسفالت نیز فعالیت می نماید که احداث یک واحد تولید آسفالت نیز در دست اقدام می باشد تا نیاز شهرستان را تامین کند .

-واحدهای بهداشتی و درمانی:

شهرستان پیشوا با جمعیت معادل 75000 نفر سکنه بومی و معادل 75000 نفر مهاجر ، اتباع بیگانه و همچنین دانشجوی و جمعیت سیال متاسفانه فاقد تخت بیمارستان می باشد و حدود 40 واحد خدمات بهداشتی و درمانی اعم از کلینیک ، درمانگاه دولتی ، آزمایشگاه ، رادیولوژی ، دندانپزشکی و مطب پزشک عمومی و متخصص مشغول خدمت پزشکی به مردم شهرستان می باشند .

-وضعیت آلودگی هوا:

شهرستان پیشوا به لحاظ برخورداری از اراضی وسیع کشاورزی و گلخانه و همچنین وجود باغات و فضای سبز متعارف و پارک جنگلی و عدم وجود صنایع آلاینده مشکل آلودگی هوا در درون حوزه استحفاظی به صورت بالقوه وجود ندارد ولی آلودگی ناشی از فعالیت صنایع آلاینده در شهرستان های مجاور چون سیمان ری ، پالایشگاه شهید تندگویان تهران ، ذوب مس فجر و نیروگاه شهدای پاکدشت و سایر صنایع آلاینده ای که در

مجاورت این شهرستان فعالیت می نمایند به دلیل توپوگرافی و ارتفاع کم دشت و همچنین وزش باد های غالب از سمت شمال غرب به سمت جنوب شرق باعث گردیده که عمده آلودگی ایجاد شده از صنایع مجاور به خصوص در فصل زمستان (همزمان با پدیده وارونگی) هوای این شهرستان را تحت تاثیر قرار می دهد که داده های ایستگاه سنجش و پایش مستقر در شهرستان گواه این مدعا است .

تعداد کمی واحد صنعتی کوچک و بزرگ و متوسط در آن فعالیت می کند که تمامی آنان ملاحظات زیست محیطی از جمله فیلتراسیون هوا تصفیه خانه فاضلاب (انسانی و صنعتی) سیستم پایش آنلاین فضای سبز مکفی برخوردار می باشند که طبیعتاً فرآیند فعالیت آنان فاقد آلاینده می باشد لیکن بر خلاف آنچه که به واسطه فضای سبز ، وجود باغات ، وسعت اراضی کشاورزی و عدم وجود صنایع آلاینده در حوزه شهرستان متصور است . بر اساس داده های ایستگاه سنجش و پایش آلودگی هوا مستقر در شهرستان طی روزهای متمادی شاهد غلظت بالای آلاینده ها در هوای شهرستان میباشیم که منشاء آن میتواند صنایع آلاینده در مقیاس بزرگ همچون نیروگاه شهدای پاکدشت ، کارخانه سیمان ری ، پالایشگاه شهید تندگویان تهران و سایر صنایع آلاینده ای دانست که در مجاورت این شهرستان در حال فعالیت میباشند.

-وضعیت آلودگی آب و خاک:

باتوجه به شرایط بافت زمین در شهر پیشوا و عدم امکان حفر چاه جذبی در بیشتر نقاط شهر به منظور دفع فاضلاب خانگی موضوع فاضلاب شهر با توجه به رشد جمعیت به صورت معضلی خود نمایی کرده که مسئولین و مدیریت شهری از دیرباز به فکر احداث شبکه جمع آوری و تصفیه فاضلاب بوده اند به طوریکه طبق سوابق موجود اولین اقدام برای دفع اصولی و احداث سیستم تصفیه فاضلاب از سال 1386 شروع و با خرید 6 هکتار زمین از سال 1390 شامل 165 کیلومتر شبکه جمع آوری، 5,5 کیلومتر خط انتقال شروع و ان شاء الله در سال 1395 تا پایان سال اولین مدول آن برای تصفیه فاضلاب 68 هزار نفر جمعیت شروع به کار خواهد نمود و مدول دوم آن نیز به موازات راه اندازی مدول اول شروع خواهد شد بنابراین تا پایان سال 1395 مبحث فاضلاب شهر پیشوا مرتفع می گردد . با پیگیری این اداره کلیه دامداری های بزرگ مقیاس حد اقل 500 راس دام شیری به بالا که سابقاً فاضلاب خود را به صورت خام مصروف به اراضی کشاورزی می داشتند همگی مجهز به سیستم پیش تصفیه فاضلاب شده اند و تحت نظارت و پایش مستمر اداره قرار دارند.

برای تصفیه فاضلاب شهرک جدید الاحداث 1232 واحدی مسکن مهر نیز مقرر گردید یک مدل پیشرفته تصفیه فاضلاب با همکاری دانشگاه تهران به روش MBR احداث که موافقت آن از سوی اداره کل حفاظت محیط

زیست استان تهران اعلام گردید . در نهایت با کنترل فاضلاب شهر و شهرک ها و همچنین دامداری های شهرستان آلودگی آب و خاک نیز در این شهرستان تحت کنترل می باشد .

-پسماندها:

پسماند های عادی : مرکز دفن پسماند های عادی شهرستان در شرق دانشگاه آزاد به فاصله 850 متری ساختمان های مسکن مهر با مختصات $N=18,00\ 18\ 35$ و $E=44.50\ 45\ 51$ در تپه ماهور های موسوم به مصطفی آباد واقع شده است و فاقد مجوز زیست محیطی می باشد . با توجه به گسترش شهر پیشوا و تقلیل فاصله تقلیل فاصله متعارف محل دفن پسماند با مراکز مسکونی و سپری شدن عمر مفید این محل لزوم مکان یابی، محل جدید برای دفن زباله پیشوا و مواد زائد ضروری به نظر می رسد. که در برنامه مدیریت شهری قرار دارد لیکن تا انتخاب محل مناسب و مورد تایید سازمان حفاظت محیط زیست رعایت ملاحظات زیست محیطی و دفع و دفن اصولی پسماندها برابر استاندارد های لازم اجتناب ناپذیر میباشد و این موضوع به صورت مستمر تحت کنترل و پایش اداره حفاظت محیط زیست شهرستان پیشوا می باشد.

پسماند های پزشکی : به منظور نظارت بر حسن اجرای قانون مدیریت پسماند در زمینه پایش آلودگی و صحه گذاری بر بی خطر سازی پسماند های پزشکی ، کلیه پسماند های تولیدی در مراکز بهداشتی و درمانی شهرستان که اثرات نامحدود بر روی محیط زیست سلامت عمومی دارند از مرحله تولید ، حمل ، نگهداری ، بی خطر سازی و دفع مورد پایش قرار می گیرند و پس از بی خطر سازی توسط شرکت های مجاز در محل دفن زباله شهرستان دفن بهداشتی می شوند .

پسماند های عمرانی : پسماندهای عمرانی و ساختمانی ره آورد افزایش جمعیت و گسترش شهرها درسالهای اخیر است. منابع عمده اینگونه ضایعات در شهرها عمدتاً تخریب و احداث ساختمانهای اداری،تجاری،مسکونی و نوسازی ، تعمیرات و فعالیتهای عمرانی و زیربنایی می باشد. به همین لحاظ به منظور جلوگیری از تخلیه پسماند های ساختمانی و عمرانی در اطراف راه ها و شهر ها و اراضی کشاورزی ساماندهی این گونه پسماند ها مورد توجه قرار گرفته و در حال حاضر از گود ها و معادن متروکه شن و ماسه برای دفع و امحاء پسماند های ساختمانی در سطح شهرستان استفاده می گردد که از این نظر شرایط مطلوبی حاکم می باشد .

مشکلات و معضلات محیط زیست انسانی:

آلودگی خاک :

- عدم تفکیک زباله از مبدأ، پردازش و بازیافت زباله شهری
- تأثیر واگذاری معادن بر تخریب و آلودگی خاک

آلودگی آب :

• عدم تجهیز شهرک صنعتی این شهرستان به سیستم تصفیه فاضلاب بهداشتی

آلودگی هوا:

• صدور جواز کسب توسط اتحادیه بدون هر گونه استعلام از دستگاه متولی و محیط زیست (صنوف آلاینده و مزاحم مد نظر است)

سیمای محیط زیست طبیعی

-توپوگرافی:

شهرستان پیشوا فاقد ارتفاع قابل ملاحظه ای می باشد و بخش عمده حوزه استحفاظی آن به صورت اراضی دشتی و بخش کمی از آن به صورت تپه ماهور با سیمای کویری می باشد. ارتفاع این شهرستان از سطح آب های آزاد 950 متر می باشد و شیب آن به صورت ملایم از شمال به جنوب کشیده شده است . شهرستان پیشوا بر روی گسل قرار دارد و ناهمواری این گسل به راحتی قابل رؤیت است . این گسل از مرکز شهر آغاز شده و به طول 34 کیلومتر در جهت شرق ادامه دارد.

-اقلیم شهرستان :

شهرستان پیشوا به دلیل همجواری با کویر مرکزی دارای آب و هوای نیمه خشک و صحرایی می باشد. این شهرستان دارای زمستان سرد و تابستان گرم با درجه حرارت بین 14 - درجه در زمستان و +46 درجه در تابستان در نوسان است. در طول سال دارای چهار ماه آب و هوای معتدل دوماه در بهار و دوماه در پاییز می باشد. میزان بارندگی آن 110 میلی متر می باشد و به دلیل قرار گرفتن در اراضی دشتی از وزش باد ها نیز مصون نمی باشد. به طوری که باد های شهریاری در سال و طوفان های کویری نیز به آن سرایت می کند .

-رودخانه ها و مسیل ها:

شهرستان پیشوا به دلیل واقع شدن در ناحیه خشک همجوار کویر فاقد آب جاری و دائمی که بتوان به عنوان رودخانه اتلاق نمود می باشد ولی از قدیم الایام دارای دو نهر آبرسانی به عنوان نهر خاوه و نهر علی خراط بوده که این دو نهر وصل به رودخانه جاجرود به صورت مداوم به شکل رودخانه ای طبیعی در این شهرستان در جریان بوده است البته ---- که این دو نهر در اصل دو مسیل طبیعی بوده که در زمان بارندگی در ارتفاعات

مشرف به شهرستان سیلاب ناشی از بارندگی را به سمت نقاط پست تر هدایت نموده است این دو نهر در حال حاضر در حیز انقاع ساقط شده اند. در حال حاضر دو رشته قنات به نام قنات سناردک و قنات چاله مورت فعال می باشد.

فضای سبز شهرستان:

شهرستان پیشوا به دلیل داشتن باغات انار و انجیر و اشجار گرمسیری و پارک بزرگ جنگلی از فضای سبز مطلوبی برخوردار می باشد به طوریکه در سنوات گذشته پیشوا از طرف استانداری تهران بعنوان شهر نمونه از لحاظ داشتن فضای سبز انتخاب شده است. که بدلیل خشکسالی های پی در پی رشد کمی آن فعلا سرعت کمتری به خود گرفته است.

-مناطق تحت مدیریت:

شهرستان پیشوا فاقد مناطق چهار گانه محیط زیست می باشد ولی از سمت جنوب شرقی به منطقه آزاد شکارگاهی مکرش در حاشیه منطقه حفاظت شده کویر منتهی می شود که در این منطقه تعدادی آهو به صورت دائمی و تعدادی کل و بز به صورت مهاجر و گونه هایی چون گرگ، روباه، شغال، تشی، تیهو، باقرقره و کبک و... زیست می نمایند. همچنین در اراضی کشاورزی شهرستان کبوتر چاهی، کلاغ، بلدرچین، سار، فاخته و سپهره به وفور یافت می شود.

مشکلات و معضلات محیط زیست طبیعی:

در شهرستان پیشوا علیرغم نبود منطقه تحت مدیریت به دلیل شرایط مطلوب جغرافیایی و اقلیمی و همچنین وسعت اراضی کشاورزی از تنوع زیستی جالبی برخوردار می باشد و فراوانی جانورانی چون شغال، گرگ، کفتار، روباه و خرگوش در عرصه های طبیعی و اراضی کشاورزی نشان از غنای تنوع زیستی آن می باشد لیکن وجود جاده های ارتباطی بین شهری، راه آهن و مترو مرگ و میر و اتلاف حیات وحش در خطوط و جاده های مواصلاتی به صورت معضلی برای محیط زیست طبیعی شهرستان شناخته شده است.

خدمات قابل ارائه

- 1- بررسی استعلامات واصله از سوی فرمانداری، بخشداری، شهرداری، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و...
- 2- صدور مجوزهای زیست محیطی
- 3- بررسی شکوائیه های واصله زیست محیطی

- 4- گشت و پایش زیست محیطی در منطقه
- 5- رسیدگی به معضلات زیست محیطی موجود
- 6- شناسایی واحدهای آلاینده و برخورد با متخلفین
- 7- جمع آوری و انتقال واحدهای غیرمجاز مستقر در سطح شهرستان
- 8- برگزاری دوره های آموزشی به منظور تنویر افکار عمومی